

Patiënteninformatie

Radiotherapie in AZ Turnhout

Centrum voor oncologie en
radiotherapie

Inhoud

Inhoud	2
Inleiding.....	3
Omschrijving en doel	3
Vorbereiding van de behandeling	5
De eerste behandeling.....	13
Afspraken voor uw volgende behandelingen	16
Parking en toegang radiotherapie.....	17
Enkele veel gestelde vragen.....	18
Tot slot	28
Wie contacteren bij vragen of problemen?	28
Rechten van de patiënt.....	29
Persoonlijke notities of vragen	31

De informatiefolders van AZ Turnhout worden met de grootste zorg opgemaakt. De inhoud ervan is echter algemeen en indicatief. De folder omvat niet alle medische aspecten. Hij vervangt de raadpleging bij uw zorgverlener niet. Mocht deze folder vergissingen, tekortkomingen of onvolledigheden bevatten dan zijn AZ Turnhout, personeel en artsen hiervoor niet aansprakelijk.

Inleiding

Deze brochure geeft u meer algemene informatie over radiotherapie en over het verloop van uw behandeling.

Het is niet mogelijk om in deze brochure alle details voor elke individuele situatie te beschrijven. Aarzel daarom niet om bijkomende vragen te stellen aan uw radiotherapeut of aan een verpleegkundige/medisch technoloog op de afdeling radiotherapie.

Omschrijving en doel

Wat is radiotherapie?

Radiotherapie is een behandeling met ioniserende stralen. Ioniserende stralen kunnen kankercellen vernietigen of de groei van kankercellen vertragen.

Ioniserende stralen worden opgewekt in een lineaire versneller. Vanuit deze lineaire versneller wordt een stralenbundel gericht, precies op de plaats van een gezwel of op de plaats waar het gezwel zich bevond.

Indien de **bestraling vóór een operatie** uitgevoerd wordt, dan heeft dit tot doel de tumor te verkleinen. **Bestraling na een operatie** kan nodig zijn om mogelijk achtergebleven kankercellen te vernietigen.

Radiotherapie wordt soms ook gecombineerd met chemotherapie of met hormonale therapie.

Als kanker in een vroegtijdig stadium wordt vastgesteld, dan kan uw arts radiotherapie voorstellen met de bedoeling om kanker te **genezen** (curatief opzet).

Als de ziekte verder gevorderd is, proberen we door middel van radiotherapie de tumor te verkleinen en/of de **symptomen te verlichten** bijvoorbeeld bij pijn of bij bloedingen (palliatief opzet).

Hoelang duurt de radiotherapie?

De totale dosis wordt meestal niet in één keer toegediend maar verdeeld over een aantal behandelingen. Dit noemen we 'fractioneren'. Zo kunnen we een vernietigende dosis toedienen aan de kankercellen, terwijl de gezonde cellen de kans krijgen om zich te herstellen.

Dit betekent dat u gedurende een periode van **enkele dagen tot soms enkele weken** naar het ziekenhuis moet komen voor een volledige bestralingsbehandeling. In deze periode krijgt u de totale dosis toegediend die uw radiotherapeut voor u heeft voorgeschreven. De duur van de bestralingsbehandeling verschilt per patiënt en is afhankelijk van de persoonlijke situatie. Ook de stralingsdosis en het aantal bestralingen kunnen verschillen per persoon. De radiotherapeut zal dit op voorhand met u bespreken.

Voor iedere sessie of fractie bent u ongeveer 15 minuten in de bestralingsruimte. De bestraling zelf duurt amper 1 tot 5 minuten. De rest van de tijd hebben we nodig voor de positionering en de kwaliteitscontrole. Bij de toepassing van slechts enkele uitzonderlijke bestralingstechnieken, zal u ongeveer 30 minuten in de bestralingsruimte zijn.

De bestraling doet geen pijn. Het is belangrijk dat u tijdens het toedienen van de bestraling niet beweegt zodat de stralen op de juiste plaats in het lichaam terechtkomen. Voor de lichte beweging van de borstkas door de ademhaling, is er een marge voorzien.

De verpleegkundigen/medisch technologen bedienen het bestralingsapparaat vanuit een andere ruimte. Van daaruit kunnen onze medewerkers u zien op een televisiescherm. Indien nodig zullen zij instructies geven via een microfoon. Daarnaast wordt u gevolgd door een camerasysteem. Dat systeem onderbreekt de bestraling bij een onverwachte beweging, bijvoorbeeld als u zou hoesten.

U voelt of u ziet niets van de straling. De bestraling is volledig pijnloos. De straling houdt na iedere fractie op. U bent dus niet radioactief en u vormt geen gevaar voor uw omgeving. Kinderen en zwangere vrouwen lopen **geen enkel gevaar** wanneer zij in de buurt komen van een persoon die bestraald wordt.

Voorbereiding van de behandeling

De eerste raadpleging

Bij de eerste raadpleging maakt u kennis met de radiotherapeut. Deze dokter bespreekt met u welke voor u de meest geschikte bestralingsbehandeling is. We raden u aan om een vertrouwenspersoon mee te brengen naar dit gesprek. Zo kunt u de informatie die u kreeg van de radiotherapeut, na het gesprek nog eens met uw vertrouwenspersoon overlopen. Noteer op voorhand de vragen die u heeft en breng ze mee naar deze raadpleging. Het is ook steeds handig om een lijstje mee te brengen van de medicatie die u neemt.

Belangrijk

Als u een kinderwens heeft of als u zwanger bent op het moment dat u een behandeling met ioniserende stralen nodig heeft, is het zeer belangrijk dat u dit meldt aan de radiotherapeut.

De radiotherapeut bespreekt met u hoeveel bestralingen u nodig heeft maar meestal staat dit pas vast bij het begin van de behandeling. De radiotherapeut beslist samen met het radiotherapeutisch team over de bestralingsmethode en over het aantal uit te voeren bestralingsfracties. Het is mogelijk dat er hiervoor extra onderzoeken nodig zijn zoals een PET-scan of een NMR. U krijgt dan de datum en het uur van de afspraak voor deze onderzoeken mee als dit voor u van toepassing zou zijn.

Het is belangrijk dat u de instructies die u kreeg in verband met de voorbereiding op de bestraling, goed opvolgt. We kunnen u bijvoorbeeld vragen om vooraf veel water te drinken zodat uw blaas gevuld is of om er net voor te zorgen dat uw blaas leeg is. We kunnen u vragen om een darmvoorbereiding te doen, nuchter te blijven enzovoort...

Nadat de radiotherapeut de behandeling met u heeft doorgenomen, krijgt u van de raadplegingsverpleegkundige een briefje met daarop uw afspraak. De verpleegkundige zal u indien nodig, verder informeren over de huidverzorging tijdens de bestraling.

Heeft u nood aan begeleiding, dan kunt u via het ziekenhuis beroep doen op een aantal ondersteunende diensten zoals psychologen, sociale dienst, tolken, Deze diensten zijn er om u te begeleiden tijdens uw behandeling als u daar behoefte aan heeft.

De simulatie

De simulatie is de volgende stap in de **voorbereiding van uw bestralingsprogramma**.

Wanneer u komt voor de simulatie, dan schrijft u zich bij aankomst in het ziekenhuis eerst in aan een kiosk in de inkomhal of aan de inschrijvingsloketten (route B27).

Wanneer de inschrijving klaar is, gaat u verder naar de dienst radiotherapie (route B34). Daar meldt u zich aan bij het secretariaat.

De simulatie duurt ongeveer 30 minuten tot 1 uur.

De simulatie gebeurt met een CT-simulator (zie foto). **Tijdens deze simulatie bepalen we welke houding u best aanneemt om de bestraling goed te kunnen uitvoeren.** Deze houding kiezen we in functie van het lichaamsdeel dat bestraald wordt. We proberen rekening te houden met eventuele lichamelijke beperkingen.

Om de best mogelijke houding te hebben en om diezelfde houding telkens opnieuw te kunnen herhalen voor de bestraling, zullen we bij de simulatie **verschillende hulpmiddelen** gebruiken zoals bijvoorbeeld een masker, een hellend vlak, armsteunen, een benensteun....

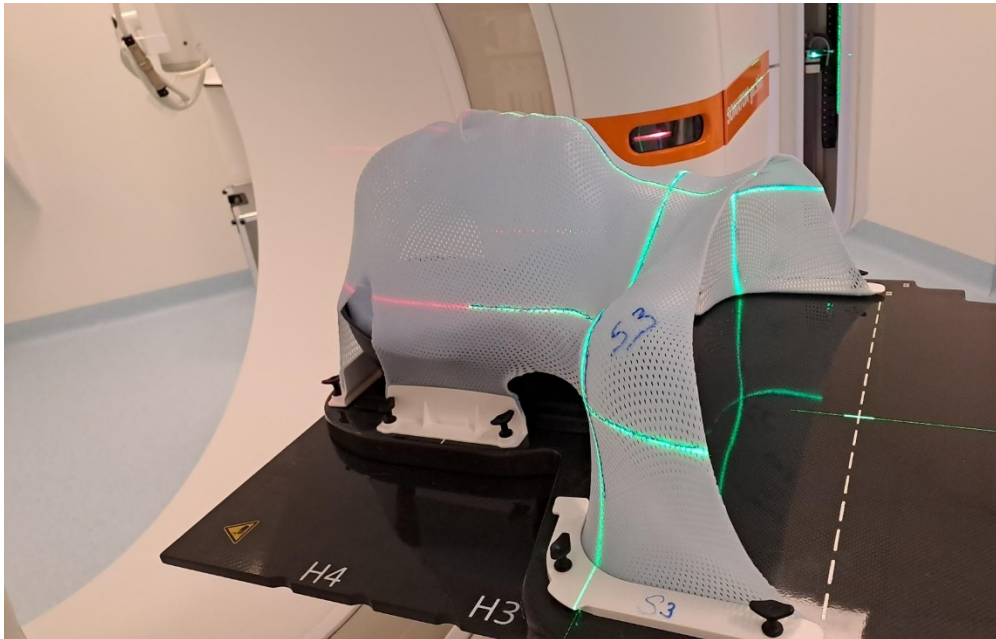
De gegevens in verband met de houding die u heeft bij de simulatie en de gegevens van de hulpmiddelen die hierbij gebruikt werden, worden opgenomen in ons computersysteem. Deze gegevens worden vervolgens doorgestuurd naar een computer in de bestralingsruimte. Zo zijn de gegevens over uw houding steeds bij iedere bestraling beschikbaar.

Deze techniek van positioneren vervangt een oudere techniek waarbij tattoos in de huid werden aangebracht.

- Soms is het nodig om een kleeftattoo aan te brengen. Deze tattoo is dan meestal tijdelijk. Het plaatsen van een kleeftattoo is volledig pijnloos.
- Soms is het noodzakelijk om, door middel van een prik in de huid, een tattoo te plaatsen als referentiepunt. Dit is bijvoorbeeld soms nodig bij een bestraling van het rectum.
- Slechts in zeer uitzonderlijke situaties is het nodig om tijdens de simulatie met een fijne stift, lijnen op de huid te tekenen. Deze stiftlijnen mag u na de simulatie afwassen **tenzij de medewerkers u uitdrukkelijk vragen om de lijnen toch te laten staan**. Dat zou kunnen gebeuren bijvoorbeeld bij een éénmalige bestraling die kort na de simulatie al kan doorgaan.

Het is mogelijk dat de radiotherapeut beslist bij de simulatie om een CT-simulatiescan uit te voeren met contrast. U krijgt dan op voorhand een katheter in de arm zodat we de contrastvloeistof kunnen toedienen tijdens de simulatiescan. Deze contrasttoediening is dan enkel en alleen nodig bij de simulatie en dus nooit bij de bestralingsbehandeling.

Een masker voor de bestraling van het hoofd- en halsgebied

Bij bestralingen van het hoofd of de hals, is het belangrijk dat u tijdens de bestraling het hoofd niet kunt bewegen. Het is ook zeer belangrijk dat u het hoofd en de schouders bij iedere bestraling telkens in dezelfde positie kunt brengen. Daarom maken we bij de simulatie voor u een masker op maat.

Het masker is gemaakt van een kunststof die opgewarmd wordt in een warm waterbad. De kunststof wordt daardoor zacht en elastisch en neemt bij het aanbrengen de vorm aan van het hoofd en de hals.

Het materiaal voelt warm aan wanneer het op de huid wordt aangebracht. Het masker moet gedurende 10 minuten afkoelen vooraleer we het wegnemen. Terwijl het masker op kamertemperatuur komt, voeren we de CT- simulatiescan uit.

U ligt gedurende deze tijd onder het masker. U kunt rustig door de neus en door de mond blijven ademen. Wanneer het masker is afgekoeld, heeft het een blijvende vorm aangenomen. Soms is het nodig om op dezelfde manier een gepersonaliseerde neksteun te maken.

Wanneer het masker op kamertemperatuur is gekomen, zullen we met een stift lijnen tekenen op het masker. Deze lijnen zijn nodig om later bij iedere bestraling het hoofd, de hals en de schouders, in de juiste positie te brengen.

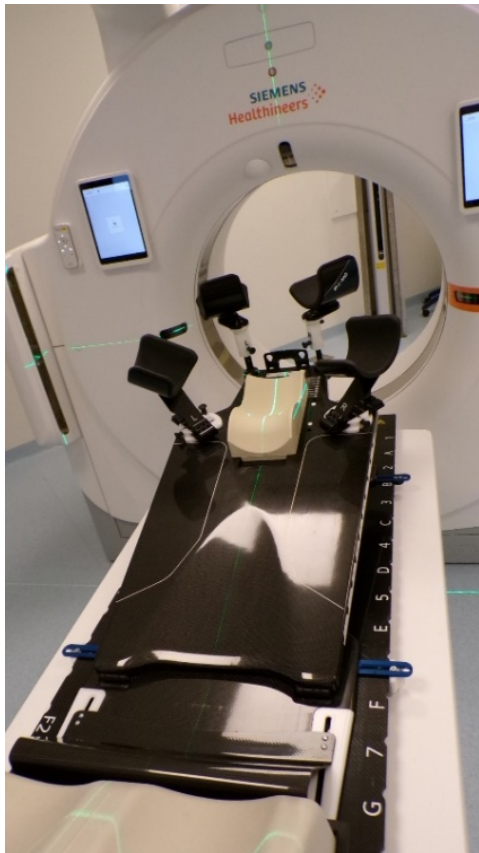
Een benensteun voor de bestraling van het bekken

Bij een bestraling ter hoogte van het bekken gebruiken we meestal een benensteun en een voetensteun. Dit is een hulpmiddel om de benen en de voeten telkens in dezelfde positie te brengen.

Daarnaast zorgt de benensteun ook voor meer comfort. Het is namelijk belangrijk dat u een ontspannen houding probeert aan te nemen zodat u beweging tijdens de bestraling kan vermijden.

Een steun voor hoofd en armen bij long- of borstbestraling

Deze steun gebruiken we om de borstkas vrij te maken voor een bestraling van de longen of van de borst. Wanneer de armen boven het hoofd liggen, is de borstkas vrij en kunnen we de bestraling vanuit verschillende hoeken toedienen.

Monitoring van de ademhaling

Tijdens de bestraling zullen de organen een klein beetje bewegen door de ademhaling. Soms is het nodig om tijdens de CT-simulatiescan, de bewegingen van de organen op te volgen en te registreren.

Als u een bestraling van de borst moet krijgen, dan kan het zijn dat de simulatie zal uitgevoerd worden volgens de DIBH-techniek.

Als dit voor u van toepassing is, dan kunt u hierover meer lezen in de brochure: 'Patiënteninformatie Ademhalingsgecontroleerde bestraling'.

Wanneer u voor de simulatie komt, dan krijgt u hierover meer informatie.

Wat kunt u zelf doen tijdens de simulatie?

- Probeer zoveel mogelijk te ontspannen.
- Blijf vooral stilliggen in de houding die u moet aannemen. Wanneer dat niet lukt, probeer dan aan te geven waarom het niet gaat.

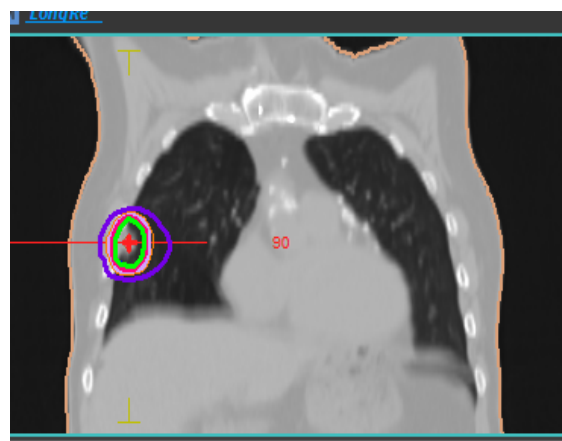
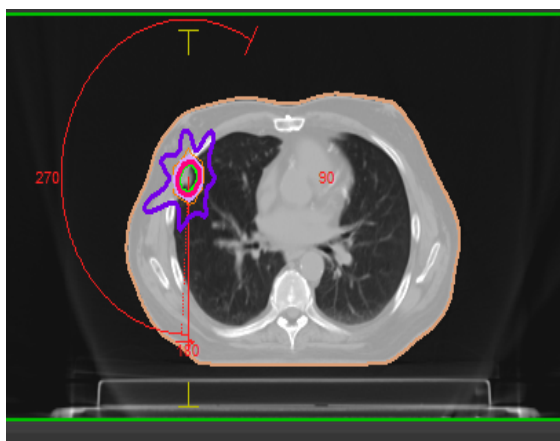
De verpleegkundigen/medisch technologen zullen u helpen.
Zij zoeken een houding die voor u comfortabeler is.

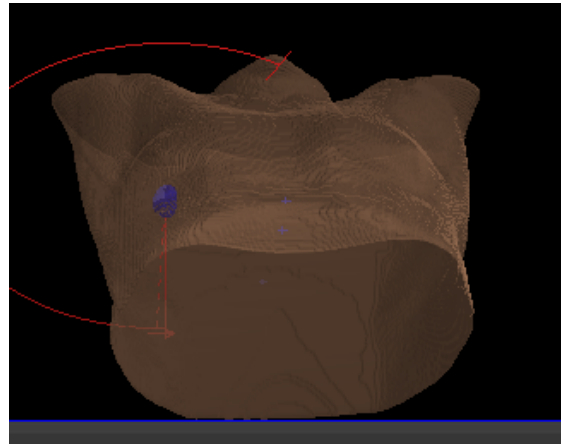
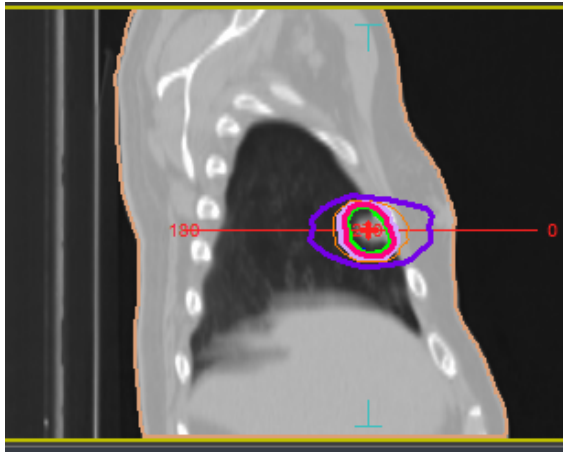
De planning

We maken voor u een nauwkeurig bestralingsplan op maat, zodat de kankercellen optimaal bestraald worden en de gezonde omliggende weefsels zo weinig mogelijk worden belast.

Bij dit gedeelte van de voorbereiding hoeft u niet aanwezig te zijn op de afdeling. Hiervoor gebruiken we de informatie die we verkregen uit de CT-scan van de simulatie.

Bij de planning berekenen we onder meer de **dosis** en de **bestralingsduur**. De radiotherapeut en de stralingsfysicus bepalen welke bestralingsmethode best geschikt.

Deze afbeeldingen zijn een vereenvoudigde weergave van een ingetekend bestralingsplan van een long.

Op de afbeeldingen ziet u verschillende doorsneden van het lichaam waarbij de tumor werd ingetekend. Ze tonen de plaats van de tumor in de long. De verschillende kleuren geven aan welke dosis de tumor en de omliggende weefsels zullen krijgen.

De afbeelding rechtsonder is een 3D beeld van de borstkas van een patiënt. U ziet de uitwendig contouren van het lichaam. De tumor werd met een blauwe kleur ingetekend.

De eerste behandeling

Wachtzaal en kleedkamers

Na de CT-simulatie krijgt u informatie over een aantal praktische zaken.

Een inschrijving vóór iedere bestraling **is niet nodig**. U mag rechtstreeks naar de dienst radiotherapie gaan waar u mag plaatsnemen in de wachtzaal.

In de wachtzaal is er **cameratoezicht**. Wanneer u voor de eerste bestraling komt, dan zal een verpleegkundige/medisch technoloog u ophalen in de wachtzaal.

Wanneer u de volgende dagen komt voor uw bestraling, mag u gewoon plaatsnemen in de wachtzaal. U hoeft zich **niet aan te melden**. Wanneer uw naam wordt afgeroepen via de microfoon, mag u zelf naar de kleedcabine gaan waar u zich kunt uitkleden. U mag dan rustig neerzitten en wachten in deze kleedruimte. De verpleegkundige/medisch technoloog zal u binnenlaten wanneer de bestralingsruimte vrij is.

Het is handig om kleding te dragen die u gemakkelijk aan en uit kunt doen.

Wij raden u aan om de deur van de kleedcabine op slot te doen en geen waardevolle spullen mee te brengen naar het ziekenhuis.

U moet steeds het **briefje met de uren van de afspraken meebrengen** naar het ziekenhuis. De verpleegkundige/medisch technoloog zal het uur van de afspraak voor de volgende dag nakijken. Houd het briefje met de uren van de afspraken al klaar wanneer u in de kleedcabine wacht, zodat u dit kan afgeven aan de verpleegkundige/medisch technoloog.

De bestralingsruimte

De bestraling gebeurt via een lineaire versneller (zie foto). In de bestralingsruimte neemt u plaats op de behandeltafel. Een verpleegkundige/medisch technoloog zal u daarbij helpen.

Voor de positionering gebruiken we dezelfde hulpstukken zoals bij de CT-simulatie. Alle gegevens hierover hielden we bij in ons computersysteem. De verpleegkundige/medisch technoloog zal u dezelfde houding geven. Deze handelingen gebeuren door middel van een camerasysteem waarbij we de uitwendige contouren van uw lichaam op een scherm in de bestralingsruimte kunnen zien. De huidige houding wordt vergeleken met de houding die u had tijdens de simulatie. De verpleegkundige/medisch technoloog zal uw houding eventueel moeten corrigeren door uw lichaam telkens een klein beetje te kantelen.

Wanneer u de juiste houding heeft, zal de verpleegkundige/medisch technoloog u vragen om niet meer te bewegen. Daarna verlaat de medewerker de bestralingsruimte. We observeren u tijdens de bestraling continu via een camera die in de bestralingsruimte aanwezig is.

Voordat de eigenlijke bestraling start, zullen we telkens eerst een **controlescan** uitvoeren. Deze controlescan is nodig om uw houding en om de ligging van de inwendige structuren te kunnen beoordelen.

Op basis van deze controlescan, kan er ook beslist worden om uw behandeling aan te passen aan eventuele lichamelijke veranderingen die zijn opgetreden tijdens de bestraling. In dit geval kan het zijn dat er een nieuwe simulatie moet gebeuren zodat we een nieuw plan kunnen maken.

Na de controlescan kunnen onze medewerkers de beelden bekijken en uw houding beoordelen. Het kan zijn dat er nu nog een kleine correctie van de tafelpositie moet gebeuren om de ligging van de inwendige structuren te optimaliseren. De behandelingstafel zal in dit geval een klein beetje verschuiven en/of kantelen. Dat is normaal. De bestraling kan nu beginnen.

Het is zeer belangrijk om tijdens dit proces heel stil te blijven liggen!

De omvang van het toestel, de bewegingen en het geluid van het bestralingsapparaat kunnen in het begin wat beangstigend overkomen. Het toestel is echter zeer goed beveiligd en de behandeling kan indien nodig, op elk ogenblik onderbroken worden.

Zodra het apparaat uitgeschakeld is, is de straling weg.

Wanneer de bestraling gedaan is en de volledige dosis voor die dag is toegediend, zullen de medewerkers opnieuw de bestralingsruimte binnenkomen.

Het is belangrijk dat u zo stil mogelijk blijft liggen tot de medewerker aangeeft dat de bestraling gedaan is en dat het veilig is om van de tafel af te stappen. Zij zullen u daarbij helpen.

Afspraken voor uw volgende behandelingen

U krijgt een weekoverzicht met de afspraken voor uw bestraling. De uren die u meekreeg zijn steeds onder voorbehoud!

Wij werken nauw samen met het oncologisch dagziekenhuis en proberen zoveel mogelijk rekening te houden met eventuele andere afspraken die u heeft, bijvoorbeeld voor chemotherapie.

Mocht u om een belangrijke reden een ander tijdstip wensen, geef dit dan tijdig door aan de secretaresse van de dienst radiotherapie. Bij afwezigheid van een secretaresse geeft u dit best door aan een verpleegkundige/medisch technoloog van het toestel waar u werd bestraald. Het secretariaat is telefonisch bereikbaar tijdens de kantooruren (8.30u tot 16.30 uur).

Omdat wij zo flexibel mogelijk willen inspelen op ieders behandeling, kunnen wij geen afspraken voor de volledige behandeling op voorhand meegeven. Er zijn ook dagen waarop de toestellen onderhoud krijgen of dagen waarop de toestellen technische problemen hebben, waardoor de planning van de afspraken complexer wordt.

Wij plannen uw behandeling in de mate van het mogelijke, op een vast toestel. Bij een onderhoud van een toestel of bij een technische panne, kan de behandeling van die dag eventueel op het andere toestel doorgaan. De bestraling zal dan op dezelfde manier toegediend worden. Het is de radiotherapeut die zal beslissen of een bestraling eventueel kan uitgesteld worden.

De secretaresse of de verpleegkundige/medisch technoloog informeert u over eventuele organisatorische wijzigingen. U kunt ook steeds meer informatie terugvinden op het televisiescherm in de wachtzaal. Als de bestraling omwille van technische redenen niet kan doorgaan, proberen wij u zo snel mogelijk hiervan op de hoogte te brengen. Geef daarom steeds een telefoonnummer aan ons door waarop wij u of iemand van uw naasten kunnen bereiken.

De bestralingen vinden plaats van maandag tot en met vrijdag. In het weekend en op feestdagen zijn er geen bestralingen.

Als u omwille van ziekte of vervoersproblemen niet kunt komen, vragen wij u zo snel mogelijk de dienst radiotherapie te verwittigen.

- ☎ Secretariaat radiotherapie 014 40 69 40
- ☎ Toestel Perla 014 40 69 13
- ☎ Toestel Onyx 014 40 69 43

Parking en toegang radiotherapie

Tijdens uw behandeling kunt u gebruik maken van de parking in het parkeergebouw op campus Sint-Elisabeth. Er zijn ook aparte parkeerplaatsen voorzien voor de patiënten van radiotherapie. Wanneer u voor de simulatie komt, zal de secretaresse u hierover verder informeren.

De afdeling radiotherapie is bereikbaar via de hoofdingang van het ziekenhuis of via een aparte toegang aan de parking van radiotherapie. Deze ingangen zijn beiden toegankelijk voor rolstoelpatiënten.

Enkele veel gestelde vragen

Wat is het verschil tussen inwendige en uitwendige bestraling? Moet ik opgenomen worden voor de bestraling?

De meeste patiënten krijgen uitwendige radiotherapie. Hiervoor is geen opname in het ziekenhuis nodig.

Sommige patiënten komen in aanmerking voor inwendige radiotherapie of een combinatie van beiden. Een andere naam voor inwendige radiotherapie is 'brachytherapie'.

Bij een inwendige bestraling zal een radioactieve bron dicht bij het tumorgebied of in het tumorgebied ingebracht worden. Hierbij krijgt het tumorweefsel een hoge dosis straling. Het gezonde omliggende weefsel wordt hierbij zoveel mogelijk gespaard. Voor deze behandeling zult u een korte tijd in het ziekenhuis worden opgenomen.

Mag ik mijn behandeling onderbreken voor ziekte of vakantie?

Een behandeling onderbreken is niet wenselijk en gebeurt steeds in overleg met de radiotherapeut. Niet alleen het aantal bestralingen maar ook de totale duur van de behandeling zijn hierbij bepalend. De bestralingssessies kunnen daarom niet zomaar onderbroken worden.

Bij onderbrekingen, bijvoorbeeld door technische problemen of ziekte, volgt uw radiotherapeut de geplande duur van uw behandeling op. Hij/zij zorgt ervoor dat de maximale tijd waarbinnen de behandeling moet gebeuren, gerespecteerd blijft.

Indien nodig wordt een bestraling 'ingehaald' door bijvoorbeeld 2x per dag te bestralen met een tussentijd van minimaal 6 uren. Het kan voorkomen dat een uitgestelde fractie niet op die manier kan ingehaald worden maar dat we deze fractie op het einde nog moeten bijgeven. De behandeling zal dan één of twee dagen langer duren dan verwacht maar blijft toch nog binnen de berekende maximale termijn. We willen u vragen om hiermee rekening te houden als u na de periode van de bestraling, een reis zou willen plannen.

Bent u te ziek om naar de bestraling te komen? Contacteer dan zo snel mogelijk de dienst radiotherapie.

- Secretariaat radiotherapie 014 40 69 40
- Toestel Perla 014 40 69 13
- Toestel Onyx 014 40 69 43

Wanneer u de laatste fractie kreeg en de radiotherapie dus ten einde is, dan komt u na deze laatste bestraling nog even bij de radiotherapeut. Uw arts zal de behandeling dan afsluiten.

Bespreek met de radiotherapeut of u op vakantie kunt vertrekken als u dat gepland heeft. De radiotherapeut zal aangeven welke voorzorgsmaatregelen u moet nemen. Als u naar het buitenland vertrekt dan raden we aan om inlichtingen aan te vragen over sociale zekerheid, verzekeringen, enzovoort.

Is radiotherapie veilig?

De medewerkers die uw behandeling plannen en uitvoeren doen heel wat inspanningen om de behandeling op een veilige en kwaliteitsvolle manier te volbrengen. Onze dokters radiotherapeuten en de medewerkers van fysica (MPE Medical Physics Experts, MPA Medical Physics Assistents), zien erop toe dat de planning van de behandeling en de uitvoering van de bestraling correct verlopen. We gebruiken hierbij verificatiesystemen die alle details over uw behandeling controleren en registreren.

De verpleegkundigen/medisch technologen zullen dagelijks, iedere ochtend vóór de start van de bestralingen, metingen uitvoeren. Hierbij controleren zij onder meer stralingsdosissen, tafelposities en tafelverschuivingen.

Het is ons doel om zorg op maat te bieden aan patiënten die op voorhand goed geïnformeerd zijn over de geplande behandeling.

De radiotherapeut zal uw mondelinge toestemming vragen voor deze behandeling.

Uw bijdrage in veiligheid

Ook als patiënt kunt u een belangrijke bijdrage leveren aan uw eigen veiligheid. Wij geven u in de 'Patiëntveiligheidskaart radiotherapie' enkele tips en suggesties die u kunt gebruiken in de communicatie met uw radiotherapeut en met uw andere zorgverleners.

Belangrijk: als u zwanger bent op het moment dat u een behandeling met ioniserende stralen nodig heeft, is het zeer belangrijk om dit te melden aan de radiotherapeut of aan de verpleegkundigen/medisch technologen vóór dat de behandeling start.

Voordat u de bestralingsruimte binnen gaat, zal de verpleegkundige /medisch technoloog een identiteitscontrole uitvoeren. U krijgt pas toegang tot de bestralingsruimte nadat u samen met de verpleegkundige/medisch technoloog uw naam, uw geboortedatum en uw foto op een scherm heeft gecontroleerd.

Zo zijn wij er zeker van dat u de bestraling krijgt die voor u gepland is. De naam en de geboortedatum die op het scherm verschijnen, zijn gelinkt aan het bestralingsplan dat klaar staat in de computer. Als deze gegevens niet correct zijn, dan kan de bestraling niet starten.

‘Patiëntveiligheidskaart radiotherapie’

Heeft u voldoende mondelinge info gekregen en uw consent gegeven. Heeft u alle documenten gelezen?

Alvorens we de behandeling kunnen starten, is het belangrijk dat u op de hoogte bent van alle noodzakelijke info en dat u uw mondelinge toestemming geeft voor de behandeling. U kunt u onder meer voorbereiden op de behandeling door alle patiënteninformatie en documenten die u heeft gekregen te lezen.

Stel vragen wanneer de behandeling anders loopt dan verwacht

Stel vragen als de behandelingswijze anders is dan u had verwacht, bijvoorbeeld als het bestralingsgebied anders is dan u verwacht.

Geef alle informatie over uw gezondheidstoestand

Bereid u goed voor op het gesprek met de radiotherapeut. Zet uw vragen op papier en maak een lijst van de medicatie die u neemt. Vertel de radiotherapeut en de verpleegkundige/medisch technoloog hoe u zich voelt en maak duidelijk wat u van hen verwacht.

Help mee aan onze identiteitscontrole

Voor u de bestralingsruimte betreedt zal een identificatiecontrole gebeuren aan de hand van gelaatsherkenning. U kan actief deelnemen aan uw identiteitscontrole door uw naam, geboortedatum en de foto die werd genomen op de dag van simulatie mee te controleren.

Beweeg niet tijdens de behandeling en luister goed naar de instructies

Het is zeer belangrijk voor de behandeling dat u niet beweegt tijdens de behandeling.

Houd u aan de afspraken die u met de radiotherapeut en verpleegkundige/medisch technoloog maakt over uw behandeling. Vraag gerust wat u wel of niet mag doen.

Vraag gerust advies of uitleg als u iets opvalt of als u een andere vraag heeft

Laat het ons weten als u naar uw gevoel tegenstrijdige adviezen of informatie krijgt of wanneer iets niet duidelijk is of als u ergens over twijfelt. U kan hiervoor terecht bij arts en toestelverpleegkundige/medisch technoloog. Om de werking van de dienst te verbeteren vragen wij u om aan het einde van uw behandeling deel te nemen aan de patiënt tevredenheid enquête.

Wat gebeurt er achter het scherm om uw veiligheid te waarborgen?

- **Wettelijke bepalingen en kwaliteitscontroles**

Een dienst radiotherapie moet aan heel wat wettelijke bepalingen voldoen. Daarom krijgt onze afdeling regelmatig controles van interne en externe diensten. De kwaliteitscontrole van de apparatuur gebeurt door 'erkende deskundigen in de stralingsfysica'. Zij rapporteren hierover aan het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC).

- **Nauwkeurig geplande bestraling en controle van het behandelplan**

Voordat de eerste bestraling plaatsvindt, zal een team van verschillende specialisten uw behandelplan bespreken in een multidisciplinair overleg (MOC Multidisciplinair Oncologisch Consult).

Op de afdeling radiotherapie gebeurt de dag vóór de start van uw bestraling, een volledige meting en een kwaliteitscontrole van de behandeling die u gaat krijgen. Het bestralingstoestel beschikt over een meettoestel dat dagelijks tijdens de bestraling, de dosis zal meten en bewaken.

- **Komt de toegediende dosis overeen met de geplande dosis?**

De verificatiesystemen registreren elk detail van uw behandeling zoals: de toegediende dosis, het aantal bestralingen, de instellingen van het bestralingstoestel en de houding van de patiënt.

De toestelverpleegkundigen/medisch technologen, de radiotherapeuten en fysici, volgen dit dagelijks nauwkeurig op gedurende de volledige behandeling. Zij controleren op het einde van de bestraling de totale dosis die u kreeg.

- **Waarom is uw positie op de tafel zo belangrijk?**

Om het gezonde weefsel rondom de tumor optimaal te beschermen, is het belangrijk dat u voor iedere bestraling exact dezelfde houding heeft.

De planning van uw bestraling is gebaseerd op de beelden die gemaakt zijn tijdens de CT-simulatie. Het is daarom belangrijk dat u steeds deze houding aanneemt zoals die was bij de simulatie. De toestelverpleegkundige/medisch technoloog zal u daarbij helpen.

We gebruiken een camerasysteem, laserlijnen, een tafelindexatie en nog een aantal andere hulpmiddelen, om de uitwendige houding bij iedere bestraling te kunnen herhalen. Aan de hand van CT-beelden die we dagelijks vóór iedere bestraling maken, kan de radiotherapeut de ligging van de inwendige structuren ten opzichte van de tumor controleren. Indien het nodig is om een kleine correctie uit te voeren, dan zal u voelen dat de tafel een beetje verschuift. De tafel kan eventueel ook kantelen. Het is nu zeker dat de stralen op de juiste plaats in het lichaam terechtkomen. De bestraling kan beginnen.

- **Toezicht tijdens de bestraling**

Wanneer de deur van de bestralingsruimte dicht is en de behandeling start, dan bent u alleen in de bestralingsruimte. Medewerkers zullen u via een camera continu observeren en zo nodig via de microfoon met u communiceren.

Indien u zich plotseling misselijk zou voelen of als u een ander ernstig probleem ondervindt, dan mag u tijdens de bestraling uw hand opsteken. Een camerasysteem onderbreekt de bestraling meteen wanneer uw positie niet meer overeenkomt met de houding die u had bij de start. De medewerkers komen dan zo snel mogelijk naar binnen.

Op de website **www.azturnhout.be/centrumvooroncologie** vindt u nog meer informatie over kwaliteitsverzekering en planning.

Welke bijwerkingen kan ik verwachten en bij wie kan ik terecht?

De effecten van een behandeling met ioniserende stralen zijn meestal niet direct voelbaar. De meeste bijwerkingen zullen pas 2 tot 3 weken na de behandeling optreden. De radiotherapeut bespreekt met u op voorhand de mogelijke bijwerkingen.

De intensiteit van een bijwerking zegt niets over het feit of de behandeling al dan niet werkt. Als u **tijdens** de behandeling klachten zou hebben **die veroorzaakt zijn door de radiotherapie of door chemotherapie**, dan is het mogelijk om de radiotherapeut hierover te spreken. Bij deze consultatie kan de radiotherapeut de bijwerkingen van de bestraling en uw algemene conditie opvolgen. Indien nodig zal de radiotherapeut een aanvraag doen voor een tussentijdse bloedcontrole of een ander onderzoek.

De radiotherapeut kan zo nodig de hulp inschakelen van andere medewerkers binnen het ziekenhuis zoals bijvoorbeeld een diëtiste, een psychologe, een medewerker van de sociale dienst... .

Wanneer u vragen heeft over uw behandeling kunt u ook steeds terecht bij de verpleegkundige/medisch technoloog van het toestel waarop u de bestraling krijgt. U kunt ook informatie vinden in de verschillende brochures die wij aanbieden op onze afdeling.

Wanneer u tijdens het weekend problemen heeft, kunt u contact opnemen met uw huisarts of de huisarts van wacht in uw regio. In dringende gevallen kunt u in het ziekenhuis terecht op de dienst spoedgevallen (☎014 40 60 11).

De laatste dag van de behandeling komt u na de bestraling bij de radiotherapeut. Uw arts zal dan met u het verdere verloop bespreken en u de nodige afspraken geven. De radiotherapeut wil het effect van de bestraling op het ziekteproces en op uw algemene conditie op langere termijn opvolgen en evalueren. Deze controles kunnen afwisselend gebeuren door de radiotherapeut en/of door uw verwijzende arts.

Moet ik mijn andere geneesmiddelen verder innemen?

Bij de eerste consultatie vragen we u welke medicatie u neemt. Het is handig dat u thuis een lijst maakt van uw medicatie zodat u deze kunt meebrengen naar de afspraak.

De radiotherapeut zal beslissen of uw medicatie gewijzigd moet worden. In de meeste gevallen wordt de inname van de geneesmiddelen die voorgeschreven werden door uw behandelende arts of door een andere specialist, niet onderbroken.

Moet ik stoppen met werken?

U heeft recht op een volledige werkonbekwaamheid. De effecten van de radiotherapie kunnen echter van persoon tot persoon heel sterk verschillen. Sommige mensen voelen zich zelfs beter wanneer ze (deeltijds) blijven werken.

Wilt u blijven werken tijdens uw behandeling? Dan bespreekt u dat best vóór de start van de behandeling met uw radiotherapeut en met uw werkgever. U kunt hierover dan afspraken maken.

Heeft radiotherapie invloed op mijn seksualiteit? Word ik van radiotherapie onvruchtbaar?

Kanker en seksualiteit is op het eerste zicht misschien een vreemde combinatie. Praten over kanker is vaak al moeilijk genoeg, laat staan over seksuele veranderingen die daaruit voortvloeien. Toch is het erg belangrijk dat u met uw partner probeert te praten over seksualiteit. Zo kunt u misverstanden vermijden.

Als u vragen heeft of problemen ervaart op seksueel gebied, aarzel dan niet om hierover te praten met een hulpverlener. Deze kan samen met u op zoek gaan naar een gepaste oplossing. Hij/zij kan u doorverwijzen naar een persoon met meer expertise binnen dit gebied.

Door de radiotherapie en andere behandelingen, kunt u bijwerkingen krijgen. De invloed op uw seksualiteit gaat erg afhankelijk zijn van uw ziekte en van de behandeling. Wanneer u in de vruchtbare periode van uw leven bestraling krijgt op de buik, kan de straling de hormoon- en/of zaadproductie negatief beïnvloeden.

Vrouwen kunnen plots in de menopauze komen en hebben mogelijke klachten zoals opvliegers, nachtelijk zweten, onregelmatige menstruatie, enz. Deze klachten kunnen ervoor zorgen dat zin in seks vermindert. Bij bestraling op de geslachtsorganen bij mannen, zal het aantal zaadcellen en dus ook de vruchtbaarheid, verminderen. Indien u nog kinderen wenst bespreekt u best met de dokter welke mogelijkheden er zijn.

Door een operatie kan uw lichaam er anders uitzien. Het is dan ook begrijpelijk dat veranderingen in het zelfbeeld een invloed hebben op de seksualiteit.

Praat hierover met uw behandelende geneesheer of met de radiotherapeut.

Tot slot

Hebt u na het lezen van deze brochure nog vragen of opmerkingen? Dan kunt u terecht bij uw behandelende arts, radiotherapeut of bij de verpleegkundigen/medisch technologen.

Wij hopen dat deze brochure u voldoende wegwijs heeft gemaakt.

Wie contacteren bij vragen of problemen?

In de folder 'Sociale voorzieningen' vindt u nuttige informatie over financiële tegemoetkomingen bij uw ziekte, over gespreksgroepen en over andere vormen van psychosociale zorg. Onze sociaal verpleegkundigen staan steeds voor u klaar om te luisteren. U kunt hen bereiken via de dienst patiëntenbegeleiding (☎ 014 40 68 35).

☎ Secretariaat Radiotherapie	014 40 69 40
☎ Simulatie	014 40 69 10
☎ Toestel Onyx	014 40 69 43
☎ Toestel Perla	014 40 69 13
☎ Polikliniek Oncologie	014 40 69 02

Rechten van de patiënt

De wet over de rechten van de patiënt somt de basisrechten van de patiënt op. Deze wet verduidelijkt ook de modaliteiten voor het bijhouden van het patiëntendossier en de toegang daartoe. Daarnaast bepaalt deze wet ook de mogelijke vertegenwoordiger van de patiënt wanneer die niet in staat is om zelf zijn rechten uit te oefenen.

Welke rechten heeft u als patiënt?

- Recht op kwaliteitsvolle dienstverlening
- Recht op vrije keuze van de beroepsbeoefenaar
- Recht op informatie over de persoonlijke gezondheidstoestand
- Recht op toestemming in iedere tussenkomst van de beroepsbeoefenaar
- Recht op een zorgvuldig bijgehouden patiëntendossier met mogelijkheid tot inzage en afschrift
- Recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer
- Recht op pijnbestrijding
- Recht op klachtenbemiddeling door de bevoegde ombudsfunctie

Hoe neemt u contact op met de ombudsdienst van AZ Turnhout?

Dat kan op volgende manieren:

- Mail naar ombudsdienst@azturnhout.be
- Vul het klachtenformulier in dat u kunt verkrijgen aan het onthaal en stuur dit naar onderstaand adres.
- Schrijf een brief naar: AZ Turnhout, ten aanzien van de ombudsdienst, Steenweg op Merksplas 44, 2300 Turnhout
- Maak een afspraak voor een persoonlijk gesprek op het nummer: 014 44 41 25. Als er niemand aanwezig is dan kunt u een boodschap inspreken.

Heeft u ook plichten?

Volgens de wet heeft u als patiënt niet enkel rechten maar draagt u ook de verantwoordelijkheid om zo goed mogelijk samen te werken met de zorgverstrekkers.

Voor het stellen van een juiste diagnose en voor het uitwerken van een behandeling, is het in uw eigen belang dat u **alle noodzakelijke informatie over uzelf doorgeeft aan de radiotherapeut en aan eventueel andere zorgverleners**. Het is belangrijk dat u de raadgevingen van de zorgverstrekkers nauwkeurig opvolgt.

Wenst u meer informatie over de rechten van de patiënt? Vraag aan het onthaal de brochure 'Een uitnodiging tot dialoog' of neem een kijkje op www.azturnhout.be

Persoonlijke notities of vragen

Heeft u vragen of opmerkingen? Noteer ze hieronder zodat u ze steeds bij heeft tijdens een gesprek met uw arts of met een verpleegkundige.

AZ Turnhout vzw

www.azturnhout.be

info@azturnhout.be

014 40 60 11

Campus Sint-Jozef

Steenweg op Merksplas 44
2300 Turnhout

Campus Sint-Elisabeth

Rubensstraat 166
2300 Turnhout